REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner. Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger. Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsebet-korut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXI.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 142 | **Brașov, Duminecă 29 Iunie (12 Iulie)** | **1908.**

Un nou soare.

I.

Un nou soare a început să se ivească pe orizont cu razele sale și pentru frații noștri țărani din România. Cum de ei n'au avut soarele de vară, în țeara cu atâta căldură și arșiță tropicală, și unde secetele grozave țin luni de zile? Ba da, dar pentru dânșii a fost soarele ghețos de iarnă, care cu razele lui reflectate și sporite de luciul zăpezei inmaculate, te orbește, olilește și omoară planta. Așa și în Țeară te orbea *„marea cultură“* cu luxul și bogăția ei, dar anihila și răpunea pe muncitor. Soarele cu razele lui calde și dulci de primăvară, dătătoare de viață și prosperare n'a fost a lui, ci al elementelor eterogene de la orașe și târguri, improvisate în agenți de înaltă cultură agricolă și civilisațiune din Albania, Epir, Macedonia ori din insulele Archipelagului grecesc, din Serbia, Bulgaria ori din Galiția, și cei mai apropiați de noi: Mocanii din Săcelele Brașovului, pe cari școala manșesteriană română i-a scos la suprafață ca mari cultivatori și esploatatori de moșii întinse, prin faptul că ei din micul comerciu din podurile tarabelor și dughenelor, ori dela târlă, nu aveau multe trebuințe și știau banul, cum și de unde să-l scoată.

Pe aceștia i-a ridicat școala manșesteriană din pulbere și cenușă și i-a dus la mari averi și onoruri, dându-le la dispoziția lor absolută, bogățiile nestimate și încă necunoscute ale solului moșiilor, fără nici o restricțiune, și pe deasupra și brațele țăranului muncitor autochton.

In loc de progres și bunăstare pe terenul cultural, economic și social, țăranul român din România liberă în timp de 40 ani a dus'o într'o suferință continuă și mizerie cumplită, care l'a helotizat și proletarizat cum n'a fost nici odată, nici sub regimul feudal când era clăcaș născut din moși și strămoși. Dacă cineva ar fi în stare sau un nou eveniment estern ori intern ca cel din primăvara an. 1907 ar veni să silească pe proprietarii noștri să caute ei înșiși mai de aproape asupra stărilor de pe moșia lor proprie; ce s'a petrecut și ruinat acolo, câte isvoare de venit și bogăție au secat, s'au împuținat ori au disparut cu totul, de sigur că s'ar îngrozi și dânșii de dibăcia cum i-au bărbierit și pe dânșii acești oameni de încredere ai lor, făcându-i să creadă cât de bogați sunt!! Deocamdată este greu aceasta, căci după discuțiile urmate în parlamente și presă la finele anului trecut se atacă la bazele proprietății mari, *singure dătătoare de viață*, sufere comerciul, și sufere industria și civilizațiunea țărei.

Dovadă în Germania cât de napoiate sunt regatul Saxon și Germania de sud dela Rhin, față de Meklenburguri și Pomerania, cu sistemele lor copiate și în țara Românească, sau țara Bârsei și Prahova față de Ialomița și Teleorman. Dar va veni timpul și nu este departe, ca să li-se deschidă ochii și proprietarilor mari din România asupra acestor stări.

Singurul principiu al școalei *„Laissez faire, laissez passer“* dela noi era, că țăranul să nu fie *țăran* de sine stătător, și nici odată să nu ajungă ca să trăiască din al său propriu. De aceea erau gata să-i dea totdeauna și de toate, de care el să nu se poată folosi, și să-l țină pe loc, să-i voteze inalienabilitatea pământurilor sale țărănești pe 30 și 60 ani, — pe o sută și două de ani înainte, deși ei în majoritatea lor ajunsese după 30 ani să poseadă câte un pogon două, și aveau să-l împartă în natură la câte 4—5—6 copii; săi dea băi populare *și spitale rurale*, în care să se tămăduiască de pelagră și paludism. Mai puțin folositor i-ar fi fost de a-i seca bălțile de prin sate și din jurul satului, de a-i da o administrație cinstită de a-i curăți curțile și vatra satului de holeră, bălării și bozii, de al pune în poziținnea să-și construiască sieși o casă spațioasă și igienică în loc de bordeiu săpat în pământ și de târle, să aibă în așezarea sa grajd, șopron și șura și grădina de poame și legume și să nu mai țină iarna vitele afară sub cerul liber în omăt și ger și să le dea nutrețul ud și stricat tot în noroiu și ploaie.

La jubileul „Gazetei“.

Jucul de jos la 7 Iulie n. 1908. — Onorate Domnule Director! Intâmplându-ne din prilejul adunării de cerc a despărțământului Cluj al „Asociațiunii“, în Jucul de jos, locul nașterii fericitului dascăl și apostol al neamului românesc, *George Barit*, i-am preamărit pomenirea, închinându-ne cu cucernicie spiritului său mare și neuitat.

Deodată cu rugăciunile ferbinți rostite la parastasul pentru odihna sufletului celui mai inimos dintre toți cărturarii și călăuzitorii neamului nostru pe cărările luminării și cultivării, ne-am adus aminte cu drag și respect și de cea dintâiu gazetă românească din țara noastră, de „Gazeta Transilvaniei“, — întemeiată de George Barit, — care acum își serbează jubileul de 70 ani. Și rugăciuni ferbinți ridicat-am cătră Dumnezeu, ca să binecuvinteze aceasta foaie, scumpă noue tuturora; să binecuvânteze pe cei cari redactându-o și cârmuindu-o, pășit-au cu credință și sfințenie pe urmele și calea indicată de marele ei întemeietor.

Trimițând suma de 41 cor. adunate din acest prilej din contribuiri, pentru fondul gazetarilor români, vă urăm Dle director, mulți ani cu bine și deplină sănătate, ca să mai puteți cârmui cu aceeași mână tare și înțelepciune rară „Gazeta Transilvaniei“, mama tuturor gazetelor românești din țara noastră.

Teodor Ciortea, Dr Elia Daianu, Dr. Iuliu Popescu, Dr. Victor Poruț, Dr. George Popescu, Ioan Petean, Aurel Pop, Anton Mandeal, Ioan Pop, Iosif Orga, Vasile Pop. Ioan Hopârtean, Eugen Pop Păcurariu, Petru P. Barit, Dr. Valentin Poruț, I. Danciu, Iustin Poruț, Mihail Radu.

Cluj, 8 Iulie 1908. — In favorul *fondului jubilar* la adunarea cerc. a despărțământului Cluj al „Asociațiunei« ținută în 7 Iulie 1908 în Jucul de jos, conform raportului de mai sus au contribuit următorii

Domni: *Victor Poruțiu* cand. de adv. 10 coroane; *Valentin Poruțiu*, capelan, 5 coroane; *Eugen Păcuraru*, 3 coroane; Dr. *Elie Daian*, protopop, 2 cor.; Dr. *George Popescu*, advocat, 2 cor.; Dr. *Iuliu Popescu*, advocat, 2 cor.; *Iosif Orga*, secretar, 2 cor.; *Antoniu Mandeal*, secretar, 2 cor.; *Aurel Pop*, preot, 2 cor.; *Ioan Petean*, preot, 2 cor.; *Hopârtean Vas*, preot, 2 cor.; *Pop Vasile*, econom, 2 cor.; *Barițiu Petru* 2 cor.; *Danciu*, oficiant, 1 cor.; *Poruțiu Iustin* 1 cor.; *Andreiu M.*, croitor, 1 cor. — Total *41 coroane.*

A. Mandeal.

La fondul jubilar al »Gazetei« au mai contribuit:

D-l Dr. *Liviu de Lemeny* advocat în *Sibiiu* suma de *20* (douăzeci) coroane;

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Amintiri din copilărie.

de Leon Tolstoy.

Ce fel de om era tata.

Era un om al veacului trecut și, ca toată tinerimea de-atunci, avea un nu știu ce cavaleresc, întreprinzător, sigur, plăcut și pasionat pentru plăcere. El arăta un adânc dispreț pentru oamenii veacului nostru, și disprețul lui venia în acelaș timp, dintr'o ostilitate orgolioasă și din faptul, că el nu mai putea avea, în epoca noastră, trecerea și izbânzile pe cari le avusese în vremea sa. Cele două patimi mari ale sale erau cărțile de joc și femeile. El câștigă ori pierdu la joc, în cursul vieții, mai multe milioane și iubia un nefârșit număr de femei, din toate clasele societății.

Era mare și cu o înfățișare frumoasă, mergea de tot ciudat, cu pași mărunți, și avea un tic într'unul din umeri. Niște ochi mici, veșnic zâmbitori, un nas mare de vultur, o gură neregulată, c'am schimonosită și cu toate astea plăcută, un defect de pronunțare (șuiera când vorbia) și un cap cu totul chiel: așa era tata în epoca la care se pot urca amintirile mele. Cu exteriorul acesta, nu numai că știa să treacă de om cu bună stare și să fie de fapt; dar știu să placă la toată lumea fără excepție, mari și mici, în deosebi acelora cărora voia el să placă.

Se aranja, în toate relațiile sale, ca să nu fie nici odată pe picior de inferioritate. Fără să fi făcut vre-odată parte din lumea aleasă, el era în legătură continuă cu oamenii cari făceau parte dintr'însa, și făcea să fie respectat de aceasta. Cunoștea perfect gradul de orgoliu și de înfumurare, care ridică pe om în opinia lumii fără să vateme pe aproapele. Era original, dar la toanele lui; și se slujia de originalitatea sa ca să înlocuiască, în anumite împrejurări, bunele moravuri și bogăția. Nimic pe lume nu-l mira: în ori și cât de înaltă situație s'ar fi aflat, ar fi avut aerul de a fi fost născut pentru dânsa. El pricepea așa de minunat să scape pe alții și să îndepărteze dela sine însuși partea plictisitoare a vieții, aceia a micilor necazuri și griji, că era cu neputință să nu-l invidiezi. Era cunoscător în tot ce procură omului înlesniri și plăceri, și știa să profite de aceasta. El avea un *dada*; strălucitele relațiuni pe cari le datora în parte familiei mamei mele și în parte prietenilor sale din tinereță; doria în sufletul său ca vechii săi camarazi să fie în situații înalte, pe când el era tot locotenent al gazii în retragere.

Ca toți militarii vechi, nu știa să se îmbrace după modă. In schimb se îmbrăca într'un fel al lui și cu gust. Purta întotdeauna o haină largă și foarte ușoară, rufărie foarte aleasă, un guler mare și mâneci largi, suflecate. De altfel, cu talia lui frumoasă și cu mișcările lui liniștite și sigure, totul îi mergea. Era primitor și era chiar iertat la crimă. Adese, când citia cu voace tare, glasul lui prindea să tremure când se apropia de partea patetică, ochii lui se umeziau și închidea cartea cu ciudă. Ii plăcea muzica și cânta acompaniindu-se la pian, romanțe, arii țigănești și motive de operă; dar el nu iubea muzica savantă și spunea curat, fără să-i pese de opinia publică, că sonatele lui Beethoven îl adormiau.

Era unul din oamenii aceia, cari spre a face o treabă bună, au neapărată trebuință de un public. Nu exista de altfel pentru el un alt bine decât acela pe care publicul îl găsea de bine. O fi avut el în morală oarecari principii? Știe singur Dumnezeu, dar viața lui era așa de plină de amăgiri de tot felul încât nu ar fi putut avea vreme să aibă principii; de altfel era prea fericit să le simtă trebuința.

Inaintând în vârstă, își forma păreri înapoiate și reguli fixe, dar numai dintr'un punct de vedere practic: tot ce-i aducea plăcere și mulțumire era bine, și așa trebuia să facă mereu pe viitor. Povestea într'un fel fermecător, și eu cred că talentul acesta contribuia în a-i face principiile elastice: după întorsătura pe care o da povestirei, aceiași acțiune era o plăcută glumă, ori cea mai de pe urmă mârșăvie.

In cabinet și în salon.

Incepea acum să inopteze când ne întorceam dela vânătoare. Mama cânta la pian. Noi ceilalți copii merserăm să căutăm hârtie, creion și culori și începurăm a desemna pe masa rotundă. N'aveam decât albastru; dar asta nu mă opri să m'apucai să desemnez vânătoarea de după amiazi. Făcui numai decât un copilaș albastru călare pe un cal albastru alergând după câni albaștri; dar mă îndoiam când fu vorba de iepure: poți face adecă un iepure albastru? Alergai să întreb pe tata, în cabinetul său.

— Tată, sunt iepuri albaștri?

Tata citea. Imi răspunse fără să ridice capul:

— Sunt, dragă, sunt.

Inapoindu-mă la masa cea rotundă, făcui un epure albastru; apoi socotii, că e bine să-l schimb într'un ștuțiș. Nici ștuțișul nu mi-a plăcut. Il schimbai în arbore; arborele ajunse o șiră de fân; moara un nor, așa că toată hârtia mi-era al-

d-l *Aureliu Poruțiu* preot gr. cat, din *Dezmér* (u. p. Apahida) *10* (zece) coroane ;

d-l *Uțiu Iacob* proprietar în *Mureș-Ludoș* 1 (una) coroană.

Sălciva de jos, la 9 Iulie 1908. Trimit *4* (patru) *coroane* pentru *fondul jubilar*. Felicit „Gazeta Transilvaniei“ cu bucurie, dorindu-i viață îndelungată și cele mai strălucite succese în apărarea drepturilor poporului nostru.

Simion Pascan,
proprietar.

Din camerele ungare. Eri la 10 oare a. m. Casa magnaților a ținut ultima sa ședință, în care a primit proiectul novelei execuționale, cu o mică modificare cerută de însăși casa deputaților, conform căreia un sfert din penziile funcționarilor este supus execuției. Penziile văduvelor nu se pot exequa. Casa magnaților a prezentat apoi ministrului președinte o rugare, prin care se cere numirea de membrii ai casei magnaților a deputaților Meczner și Chernel.

La 12 oare, casa deputaților a ținut și ea o ședință formală pentru primirea proiectelor trecute prin casa magnaților. Modificarea făcută în aceasta a fost primită, așa încât proiectele vor fi prezentate cât de curând spre sancționare, Majestății Sale.

Impotriva școalelor române. Fruntașa comună românească Șimand — din comitatul Aradului — duce de câțiva ani o luptă viguroasă și demnă pentru susținerea școalei românești. Cei vreo 300 de copii obligați să frecuenteze școala, se duc la școala românească confesională. Acest lucru nu convenea de loc Ungurilor, cari au încercat fel de fel de mijloace pentru a înființa în comună o școală ungurească. Comuna a primit dela guvern învitația de a hotărî sau înființarea unei școale comunale, sau să ceară înființarea unei școale de stat. Consiliul comunal a refuzat atât una cât și alta. Guvernul a cerut atunci pentru a doua oară înființarea școalei comunale, adecă a unei școale plătite chiar de săteni pentru maghiarizarea lor proprie, și izbuti să obție votarea hotărârei. Românii au făcut atunci apel la ministru, spunând că ar fi nedrept să li-se ia bani pentru o școală nouă, când ei mai susțin una pe cea confesională. Atunci drept răspuns, *guvernul a retras micul ajutor* ce-l acordase școalei românești, sub pretextul, pe care-l are întotdeauna la îndemână, că s'a neglijat învățarea limbei unguresti. Fără a mai ține seamă de apelul Românilor, ministerul a ordonat *înființarea școalei comunale pe ziua de 1 Septemvrie. Același lucru s'a făcut cu școlile confesionale din Satu ràu și Minișul-de-sus.*

Comisar regesc la congresul bisericei sârbești. Numărul mai nou al foaiei oficiale publică știrea, că ministrul de justiție Dr. Günther a fost numit comisar regesc la congresul bisericei sârbești, care va avea să aleagă pe noul patriarch sârb.

Votarea creditului pentru călătoria lui Fallières în Rusia. In ședința de Joi a senatului francez s'au discutat creditele pentru călătoria președintelui Fallires în Rusia. Dep. Flassieres, socialist, a cerut reducerea sumei propuse — ca protestare contra călătoriei în Rusia. Oratorul recunoaște că alianța rusă a fost folositoare cauzei păcei. Președintele senatului în mijlocul aplauselor generale amintește oratorului că nu are dreptul să se amestece în politica internă a Rusiei, a cărei alianță este atât de eficace pentru menținerea păcei. Acțiunea noastră internațională, a zis apoi ministrul afacerilor străine, are de bază esențială alianța cu Rusia, care nu a încetat de a aduce servicii corăspunzând intereselor ambelor națiuni, aspirațiunilor și dorinței lor de pace. Creditul de 400,000 fr. s'a votat apoi cu 282 voturi contra 1.

România și chestia macedoneană.

Cu prilejul plănuitei călătorii a primului ministru român d-l Dimitrie Sturdza la Karlsbad corespondentul din București al ziarului »N. Fr. Presse« s'a informat dela o persoană din anturajul d-lui Sturdza asupra vederilor guvernului român în ce privește evenimentele în Balcani. Bărbatul de stat român s'a exprimat astfel :

»Nu este întâia oară când bărbații de stat activi români au avut convorbiri cu ministrul de externe al monarhiei vecine.

In special în cursul ultimilor ani privirile statului nostru s'au îndreptat către Austro-Ungaria, cu care întreținem de ani de zile cele mai cordiale raporturi. Rar însă șeful politicei externe al monarhiei vecine s'a aflat într'un moment mai serios ca acum, când Anglia desparte pe Austro-Ungaria de Rusia voind să utiliseze cestiunea macedoneană ca un mijloc de a separa Austro-Ungaria de Turcia și celelalte state balcanice, cari s'au asociat triplei alianțe.

Pentru Austro-Ungaria trebue să devie o cestiune de prima importanță a se asigura dacă cel mai important dintre statele balcanice, România, mai este încă devotat monarhiei în ce privește politica de transformare și desvoltare din peninsula balcanică. Din această cauză se atribue anul acesta o deosebită importanță convorbirei ce va avea loc între primul ministru român și baronul Aerenthal.

Faptul că tocmai reformele din Macedonia formează punctul de plecare al nouei politici balcanice urmată de Anglia, trebue să amintească revendicările cerute de guvernul român, în decursul anilor la puterile europene în favoarea conaționalilor din Macedonia. Și pentrucă este natural ca Românii să fie îndreptățiți a aștepta din partea Austro-Ungariei sprijinul conaționalilor din Macedonia, trebue amintită politica urmată de fostul ministru de externe al monarhiei, contele Goluchowski, față de naționalitățile creștine și dușmane din Macedonia.

Guvernul român n'a cerut pentru cuțovlahi decât apărarea lor față de atrocitățile bandelor grecești și respectarea privilegiilor obținute de Românii din Macedonia din partea Sultanului.

In loc de a sprijini elementul recunoscut pacinic și care nu urmărește decât desvoltarea sa culturală, contele Goluhowsky a tratat pe Români după modelul Grecilor. Rusia distrusă de Japonia a privit incapabilă cele ce se petrec în Macedonia și Austria a tolerat evenimentele sângeroase, fără a lua o atitudine hotărâtoare.

Cine știe dacă lucrurile ar fi ajuns atât de departe și cine știe dacă cestiunea macedoneană ar mai avea azi o extenziune atât de mare încât Anglia să se simtă datoare să-și spue cuvântul — dacă Austro-Ungaria, care era pe atunci singurul arbitru al situației, ar fi contribuit la restabilirea ordinei în Macedonia, prin îndemnuri energice față de Turcia și urgenta intervenție în statele balcanice.

Când primul-ministru român va discuta cu baronul Aehrenthal problemele balcanice și în special cestiunea macedoneană, va trebui revizuită această parte a politicei Astro-ungare. Pentru Austro-ungaria nu este încă timpul trecut de a sprijini elementul pacinic român, ce se ridică în Macedonia și a-și câștiga astfel amici și acolo.

Lucru stabilit este, că viitorul Austro-ungariei stă în statele balcanice, cari cu toate intrigile, trebuesc menținute. Pe lângă sprijinul loial al Germaniei, care nu poate fi măcar o clipă pus la îndoială, va putea și mica Românie să aducă servicii serioase puternicului vecin în Orient. Raporturile ce există între România și Austro-ungaria și la a căror dezvoltare a contribuit cu atâta succes actualul reprezentant al monarhiei la București, ne îndreptățesc să așteptăm că între primul-ministru român d. Sturdza si baronul Aehrenthal se va putea stabili o înțelegere desăvârșită asupra tuturor cestiunilor balcanice ivite în ultimul timp.

Din »Reichsrat«-ul austriac.

Cestiunea confiscărilor ziarelor din Boemia și Galiția.

In ședința de Joi a »Reichsrat«-ului austriac au fost desbătute propunerile de urgență ale deputaților *Hajn* și *Breiler*, privitoare la confiscarea ziarelor din Boemia și Galiția. Ambii oratori s'au plâns, că procurorii din Boemia și Galiția observă de un timp încoace o atitudine dușmănoasă față de ziare, confiscându-le cu duiumul.

Ambilor oratori le-a răspuns ministrul de justiție Dr. *Klein*, într'un discurs mai lung, arătând cauzele confiscărilor mai dese din ultimul timp. Inainte de toate ministrul Klein declară, că nu s'au dat nici procurorilor și nici autorităților politice din Boemia și Galiția instrucțiuni, ca să purceadă mai energic în contra ziarelor. Trebue să constate însă și dânsul, că confiscările s'au înmulțit în timpul din urmă. Cauzele acestei aparițiuni sunt varii: deoparte *agitațiunea cea mare din Galiția produsă de evenimentele din Koropiec și Czernichow - și de atentatul în contra guvernorului Galiției*, de altă parte în Boemia *antaganosmul național* crescând îndeoseb în ce privește folosirea limbilor în oficii.

O altă cauză este *agitația sistematică*, care se manifestă în Boemia *în contra armatei*. Recruții și soldații sunt ațâțați prin ziare și alte tipărituri la insubordinațiune și la neînplinirea datorințelor lor. Ei sunt direct provocați să propage desfacerea legăturilor din armată, urmărită cu plan de către antimilitariști. Aceasta se întâmplă în deosebi pe timpul asentărilor. Pe lângă aceste se înmulțesc în mod amenințător *tipăriturile anarchiste*, prin cari se anunță și se glorifică propaganda faptei. In fine ministrul mai vede o cauză a confiscărilor și în *luptele vehemente pe terenul bisericesc* și în deosebi în contrastul părerilor în afacerile religioase, care se manifestă în atacuri vehemente în contra instituțiunilor bisericești.

După ministrul Klein au mai luat cuvântul câțiva oratori. Punându-se la vot urgența propunerilor prezentate de deputații Hajn și Breitner, *ea se respinge*, neîntrunind majoritatea recerută de regulament.

De pe țara Oltului.

— Două alegeri de notari. —

Triste timpuri am ajuns cei de pe țara Oltului. Incă nici nu e anul de când s'a instalat noul fișpan lăudat și prea mărit de toți ca om drept, a cărui devisă este, lege, drept și dreptate, ceea-ce până acum nu s'a observat, și deja vântul se vede din ce parte bate, căci sub durata asta de 10 luni de când e fișpan, 2 alegeri de notari s'au făcut în comune românești și deja în ambele *s'au ales doi oameni străini*.

Vreau să vorbesc de astădată mai pe larg numai despre *alegerea dela Noul românesc* (Oláh ujfalu) care s'a ținut numai de câteva zile. Din 19 concurenți câți au fost la Noul românesc *au fost 17 Români*, un ungur scriitor la pretură în Șercaia și un sas sau nu știu ce e, de pe la Hunedoara de vreo 40 ani, care nici n'a mai fost prin țara Oltului, fără numai astă iarnă odată la corteșit. Deși concursul la postul de notar din cestiune espirase în 25 Ianuarie a. c. prim-pretorele, căpitanul de oraș dela Ibasfalău *Bokros*, n'a voit să țină alegerea până nu a fost dânsul ales definitiv de prim-pretore în Arpașul-de-jos. Indată ce se văzu ales la o lună și ținu alegerea de notar punând în candidare numai pe cei 2 străini și pe fostul substitut Budac, care numai de frică sau nu știu de ce s'a retras. Astfel a fost ales cu »aclamațiune« sasul Lindnerer la propunerea marelui propietar Pecsi. Fruntașii români au stat la această alegere cu mânile în sân, în loc să aducă la reson pe prim-pretorele.

După acelas calapod s'a făcut și alegerea de notar din *Șinca-veche*, fiind ales iarăși cu aclamațiune un anumit Quasnoky, cu toate că avem aici 2 preoți, și vreo 6 învățători români, și cel puțin cei dela Șinca n'au de ce să plânge, căci au fost toți candidați.

Iată cum în țara Făgărașului, unde mai în fiecare cancelarie notarială e și câte un candidat de notar, să nu-și poată poată face ei viitorul nici în țara lor. Atunci de ce mai pășesc pe aceste cariere, când și aceste încep a fi închise dinaintea candidaților. Am impresia, că dl Föispan începe a cam mătura pe notarii români. Pe unde face vizită în cancelarie, îi trage în cercetare disciplinară, inspectorul de școale pe învățători și nime nu cutează să ia în apărare pe acești mici slujbași. De ce avem advocați în Făgăraș de român, deputat de român? Măcar atâta așteptăm dela ei, ca să facă în congregațiune atenți pe primpretorii, că în concursele de post de notari să pretindă dela candidați a-și legitima acea, că poșed limba română în scris și în vorbire perfect; căci pe țara Oltului limba protocolară e cea română.

De altfel nu știu ce vină se poate băga candidaților români de notari de pe țara Oltului, de sunt preterați. Nu sunt ei oare oameni culți și deștepți cel puțin ca un Lindnerer sau Quasnoky...

Olteanul.

---

bastră. O sfâșiai de mânie și plecai să-i trag un somn în marele fotoliu voltaire.

Mama cânta al doilea concert al lui Field, profesorul său. Ațâpisem și din adâncul memoriei mele urcau amintiri ușoare, luminoase, ca să zic așa, transparente. Ea începu *Sonata patetică* a lui Beethoven și îmi veniră amintiri triste, obositoare și posomorâte. Mama cânta adesea aceste două bucăți : pentru aceasta îmi amintesc așa de bine efectul pe care îl produceau asupră-mi. Și părea în totul unor amintiri ; dar amintiri de ce? Pare că-ți aduci aminte de lucruri cari n'au fost nici odată.

In fața mea era ușa care ducea la tata. Intrevăzui pe Iacob intrând, urmat de mai mulți indivizi cu barbă lungă și în caftane. Ușa se închise numai decât în urmă-le. »Iată, încep afacerile!« mă gândeam. După mine, nu erau pe tot rotogolul afacerei mai însemnate decât acele ce se încheiau în cabinetul tatii. Eram întărit în ideia mea de observarea, că apropiindu-se de ușe lumea începea să vorbească încet și să meargă în vârful degetelor. Se auzia din salon vocea răsunătoare a tatii și se simțea mirosul țigării sale, care îmi plăcuse întotdeauna, nu știu de ce. Deodată auzii prin somnul meu ușor un sgomot de pantofi bine cunoscut. Carol Ivanici se îndrepta spre cabinet în vârful degetelor, dar cu o față întunecată și hotărâtă. Bătu ușor, i-se deschise, și ușa se închise iarăși.

»De nu s'ar întâmpla ceva! mă gândeam. Carol Ivanici era mânios: e capabil de ori ce.«

Adormii din nou.

Nu se întâmplă nimic. După o oră fui sculat de acelaș sgomot de pantofi cari scârțăie. Carol Ivanici trecea ștergându-și cu batista obrajii scăldați în lacrămi și bolborosind vorbe neînțelese. Tata îl urmă și intră în salon.

— Știi tu ce am hotărât? zise el vesel punându-și mâna pe umărul mamii.

— Ce, dragă?

— Iau pe Carol Ivanici cu copiii. Este loc în căruță. Copii sunt obișnuiți cu el, și el pare a-i iubi foarte mult. 700 ruble, pe an nu sunt cine știe ce, și apoi la drept vorbind, e un tare bun băiat.

— Sunt încântată de băieți și de el, zise mama. E un om excelent.

— De-ai fi văzut cât era de mișcat când i-am spus să-și păstreze cele 500 de ruble, ca fiind un dar!...

Dar ce-i mai caraghios, e însemnarea pe care mi-a dat'o. Face s'o vezi, adăogă el cu zâmbet întinzând spre mama o hârtie scrisă de Carol Ivanici. E minunat!

Insemnarea era concepută așa :

„Pentru copii, două cârlige pentru undiță, 70 de copeici.

„Hârtie pentru flori, cu poleială de aur, ca dar, 6 r. 55 copeici.

„Carte și arc, daruri pentru copii, 8 r. 16 copeici.

„Dat lui Neculai o pereche pantaloni, 4 ruble.

„Cias de aur făgăduit la Moscova, în 18..., de Petru Alexandrovici, 140 ruble.

„Se datorează deci lui Carol Mayer, în afară de leafa lui, suma de 159 r. și 41 copeici.“

Citind însemnarea aceasta, prin care Carol Ivanici reclama prețul cadourilor, pe cari le făcuse și al cadourilor cari i-se făgăduiseră, toți cetitorii vor gândi, că Carol Ivanici era un om fără inimă și un un suflet interesat și toți cetitorii se vor înșela.

Intrând în cabinet, cu hârtia sa în mână, avea un discurs frumos gata, în capul lui, asupra tuturor nedreptăților ce i-se făcuseră la noi. Când începu să vorbiască, cu aceiași voce mișcată și cu aceleași accentuări pline de sentiment, de cari se folosia când ne dicta, elocința lui lucră puternic asupra lui însuși, așa că ajungând la un loc unde zicea : »Cu toată amărăciunea pe care o simt acuma când trebuie să mă despart de copii...«, emoțiunea îl strângea de gât. Glasul îi tremura și fu nevoit să-și scoată batista cu pătrățele.

— Da, Petru Alexandrovici, zise atunci printre lacrimi (nu era nici un cuvânt dintre acestea în discursul pregătit): eu sunt atât de obișnuit cu copiii, că nu știu ce m'aș face fără ei. Aș fi mai bucuros să vă slujesc degeaba, adăoga el ștergându-și lacrimele cu o mână și întinzând însemnarea cu cealaltă.

Mărturisesc, că Carol Ivanici era sincer rostind vorbele acestea din urmă, căci îi cunosc inima lui cea bună; cât privește însă de a împăca cererea de a sluji pe nimic cu însemnarea, sunt neputincios: aste va fi pentru totdeauna un mister pentru mine.

— Dacă îți pare rău că ne părăsești, mie mi-ar părea și mai rău să te pierd, zise tata bătându-l ușor pe umere. Mi-am schimbat hotărârea.

Traducere de M.

STIRILE ZILEI.

— 28 Iunie v.

Incheierea solemnă a anului şcolar la şcoalele secundare române din Braşov va avea loc mâne, Duminecă, după terminarea serviciului divin în biserica Sf. Nicolae. La această festivitate, care se va ţinea în sala festivă a gimnaziului, se învită şi pe aceasta cale publicul românesc din Braşov.

Examenele de cualificaţiune învăţătorească, la secţia pedagogică a seminarului »Andreian« din Sibiiu, s'au terminat Mercuri după ameaz. Au decurs în cea mai perfectă ordine, iar rezultatul lor este următoriul: Au trecut examenul şi au fost declaraţi cualificaţi 67 de candidaţi, între cari şi teologii abs. din Braşov C. *Muşlea* şi G. Fl. *Preşmereanu*, iar 17 au fost avizaţi să facă examen de corigenţă din câte un studiu, pe când trei au fost îndrumaţi să se supună din nou întregului examen, peste un an.

Nou album artistic. D-l Dem. Comşa, profesor seminarial în Sibiiu, va tipări în curând un nou album artistic, în care să vor cuprinde diferite crestături, lucrate cu multă măestrie de mâna îndemânatică a ţăranului român. D-l Comşa va tipări din bogata sa colecţie vre-o douăsute de mustre din din cele mai frumoase. Pentru acoperirea cheltuelilor, guvernul român i-a dat un ajutor de 7400 cor.

Din suferinţele învăţătorilor noştri. Din Turda îi se scrie »Foaiei Poporului«: In comitatul Turda-Arieş inspectorul regesc de şcoale a vizitat 73 şcoale cu limba de propunere nemaghiară şi pe cum spune dânsul; numai în 3 şcoli a aflat progres abia îndestulitor. Propune, şi comisiunea administrativă comitatensă primeşte, ca faţă de »păcătoşii« de învăţători să purceadă cu toată rigoarea. Mulţi învăţători se pensionează — au şi fost (pe 27 Iulie a. c.). citaţi la inspectorat pentru acest scop.

Convictul gr.-cat. din Sighetul-Maramureşului. Ni se scrie: »Oficiul de prefect în convictul gr.-cat. român din Sighet este de ocupat. Doritorii de-a dobândi acel oficiu să trimită petiţiile şi actele lor la adresa d-lui Tit *Bud*, vicarul Maramureşului până la 1-a August st. n.«

O faptă frumoasă. O faptă frumoasă şi vrednică de toată lauda a săvârşit fruntaşa familie de ţărani din Năsăud, Simeon şi Saveta Catarig, făcând o fundaţie de 1040 cor. pentru masa studenţilor dela gimnaziul român din Năsăud, din a cărei venit să se ajutore unul sau doi şcolari dela gimnaziu cu pâne sau cu prânz gratuit.

Mare nenorocire la o sondă. Mare nenorocire s'a întâmplat Joi noaptea la una din sondele dela Buştenari. Pe locul unui puţ părăsit soc, »Colombia« a pus o sondă, care se afla în sapă, adecă se ridicase baracele şi scheletul conic de lemn al sondei la baza şi interiorul căruia se afla gura puţului, pe unde se întroducea tubul de fier. Doi sondari lucrau la oara 1 noaptea la o sondă, unul la gura puţului, altul urcat în sondă, la o înălţime oarecare. In acest timp a venit un al treilea sondor, dela o altă sondă ca să le ceara cu împrumut un sac. El însă era cu ţigarea în gură — aşa se zice. — Ştiind sigur că sonda unde întrase era în sapă şi prin urmare neràsbită nu a avut deci teamă de gaze. Aceasta e versiunea ce circulă prin Buştenari. Sondorul Gheorghe Petre, de fel din com. Cotmenele, din acest judeţ, care era urcat pe sondă, a fost cu desăvârşire carbonizat. Tovarăşul său de lucru Barbu Constantin, de fel din Strâmbeni, groaznic ars, a sucombat în chinuri îngrozitoare, până dimineaţa. Cel de al treilea, Dragomir Pârvu, de fel din Strâmbeni, alegându-se şi el cu arsuri grave, a fost dus de către societatea de salvare din Buştenari, la spitalul din Câmpina, unde se află instalat. Sonda, care e asigurată, a fost distrusă împreună cu toate instalaţiile. Pagubele sunt de 50—60.000 lei.

Reforme în armată. Se anunţă din Viena, că Maj. Sa a dat un ordin conform căruia atât la landwehrul austriac cât şi la honvezimea din Ungaria va fi eschisă folosirea dobelor, rămânând astfel în us numai trâmbiţa.

Examinarea cărnurilor. — Ministrul de agricultură Daranyi Ignatz a lansat o ordinaţiune, referitoare la examinarea cărnurilor. Ordinaţiunea decretează detailat, cum au să procedă autorităţile la examinarea cărnurilor. Ea se cuprinde în 13 capitole şi se referă nu numai la tăierea animalelor, la examinarea cărnii tăiate, pecetluirea celei bune şi nimicirea celei rele, ci cuprinde dispoziţiuni şi referitor la vânzare, la înfiinţarea măcelăriilor comunale şi la controlarea vânzării, apoi la transportul în interiorul ţării, şi dispune şi pedepsele eventuale. Acea ordonaţiune va intra în vigoare cu 1 August n.

Două mii de feluri de trandafiri. In grădina botanică din Londra e o expoziţie de tot felul de trandafiri. Vor fi 2.000 de feluri. In cei din urmă trei ani au reuşit specialiştii să facă 450 de feluri nouă. Dar trandafiri albaştri tot nu sunt. A izbutit unul să capete un trandafir de coloare carminie, dar aşa de întunecată, încât e aproape negru. In zilele din urmă s'au dat 10.000, 15.000, 20.000 de lei pentru feluri nouă.

Un balon va fi înălţat mâne, Duminecă, la orele 5 p. m. în apropierea noului restaurant din Stejeriş. Vizitatorii acestui restaurant, în care se vând mâncări şi băuturi bune, pot trimite prin acest balon salutări din Stejeriş.

In restaurantul »Wald-Cafe« va concerta mâne muzica. Aviz excursioniştilor!

Aviz. Din cauza repauzului duminecal va fi deschisă în oraş, mâne în orele de după amiazi numai farmacia d-lui Kellemen din strada Vămii.

Aparate fotografice pentru diletanţi. Recomandăm tuturor cari se interesează de arta fotografiei, acest sport plăcut şi uşor de învĕţat casa speciala provĕdută cu articolĭ din domeniul fotografiei a firmei fondată în anul 1854. A Moll k. u. k. Hof-lieferant Wien 1 Tuhclauben 9. La cerere se trimite preţ curent ilustrat.

Iarăşi Concertul sodalilor români din Cluj.

Onorată Redacţiune!

Vă rog cu toată cinstea să binevoiţi a da loc în ziarul D-voastră acestor câte-va şire, pe cari mă simt dator să le scriu.

In Nrul 134 sub titlul »Concertul sodalilor români din Cluj«, aţi binevoit a publica în estras întâmpinarea unui »vechiu măestru« cu privire la raportul despre acest concert, publicat în numărul 127, al preţuitului D-voastră ziar „Gazeta Transilvaniei«.

Nu sunt omul, care să-mi aflu plăcerea în a polemiza prin ziare, şi Vă asigur că nici de astă dată n'aşi fi zis nimic dacă nu simţeam lipsa, şi dacă nu mă îndemna la aceasta sentimentul datoriei de a apăra societatea, în fruntea căreia m'a pus voinţa şi încrederea mulţimei.

D-l »vechiu măestru« nu s'a mulţumit numai cu atâta, să arate neadevărătatea aserţiunii raportului 1!, despre urzitorul şi adevăraţii întemeietori ai reuniunii noastre, ci atinge şi alte lucruri, cari privesc nemijlocit comitetul şi prin urmare şi pe mine.

Onorata Redacţiune, reasumând partea a doua a întâmpinării aceleia, scrie că în aceea »vechiul măestru« vorbia în ton pătimaş despre cauzele, pentru cari au abzis toţi membrii vechi din societate. Nu e adevărat, că ar fi abzis, nici măcar un singur membru vechiu din societate, respective reuniune. Cel dintâiu, care trebue să am cunoştinţă despre acesta, sunt eu. Dar eu aşa ceva nu ştiu. Şi n'am nici o cunoştinţă despre ceva incident între membrii reuniunii noastre, de nu cumva d-l »vechiu măestru« şi alţii ca dânsul acum voiesc să-l pună la cale fără nici un motiv.

D-l, care-şi ascunde numele sub »vechiu măestru«, să-mi permită a-i răspunde pe calea aceasta, dacă n'a binevoit a se arăta la timp, dându-şi părerea şi sfatul bătrânesc, — că aranjarea concertului — în felul şi stilul neobicinuit pentru d-sa, în care s'a aranjat, — a urmărit: *afirmarea clasei noastre mijlocii, dovedirea că meseriaşii noştri din Cluj sunt vrednici de considerarea inteligentii noastre în aşa chip, încât ori care inteligent cu inimă şi sentimente româneşti, se poate scoborî şi apropia de dânşii fără să-i deroage aşa ceva*". S'a mai urmărit vădit şi expres şi aceea, ca să arătăm că aceşti fraţi meseriaşi *sunt* atât de inteligenţi şi de culţi, ca să poată întra şi în localuri mai cinstite, decât crâşma cismarilor streini din Cluj, unde mai anii trecuţi erau convocaţi şi-şi ţineau şedinţele de comitet şi alte întruniri. Dacă d-l »vechiu măestru« ar fi fost de faţă la concert şi numai în locul al treilea, care cred era cevaşi mai ieftin, şi nu s'ar fi luat după vorbe de stradă, atunci de sigur că n'ar fi avut curajul să scrie, lucruri lipsite de ori ce bază de adevăr, ca acelea că »câteva calfe« au aflat de bine să-şi permită luxul de a se prezenta în »lac şi frac, iară coristele în straie domneşti cu mătasă de sus până jos — la concert«.

Ori cine dintre cei, cari au fost de faţă la acel concert, poate constata şi afirma numai aceea, că *lux la nici un caz n'a fost*, n'a fost nici frac, nici lac, şi nici haine de mătasă, *ci toţi s'au prezentat modest şi cinstit, aşa cum se cade să se prezinte cineva la un concert*, şi nu cu hainele de stradă, cum poate ar fi aşteptat d-l »vechiu măestru«. Considerând apoi împrejurările noastre locale, nici taxele de întrare n'au fost exagerat de mari, încât d-sa să-şi poată scuza cu aşa ceva absenţa, sau în cazul cel mai rău, răscumpărarea învitării pentru ajutorarea sodalilor noştri săraci în caz de morb, — care a fost de altmintrelea scopul material al concertului, — şi pe care încă nici acum nu-i târziu s'o facă.

Ţin să-i declar d-lui »vechiu măestru« acelui care poate vrea să se ascundă sub firma d-sale, şi altora ca d-sa, ca să nu creadă că întâmpinări ca şi aceasta, ne va putea slăbi curajul şi voia de lucru, ci vom merge înainte şi tot înainte, fiind deplin încredinţaţi că bun lucru săvârşim lucrând aşa. Şi la aceasta lucrare de reculegere a noastră îl învităm, rugăm şi vedem bucuros alăturea de noi şi pe d-l »vechiu măestru«, şi pe toţi câţi ne poartă la inimă binele şi înaintarea noastră, şi ştiu să aprecieze pe deplin însemnătatea reuniunii noastre din toate punctele de vedere.

Primiţi Onorată Redacţiune expresiunea deosebitei mele stime.

Cluj la 4 Iulie n. 1908.

Eugen Pop Păcurariu,
presidentul „Reuniunii sodalilor români din Cluj".

☞ Domnii abonaţi ai „Gazetei" cari încă nu au trimes cei 80 bani (fileri) pentru numărul jubilar, sunt rugaţi a o face fără amânare.

Varietăţi.

Săptămâna trecută pe o şosea din Italia, nu departe de Roma, o mârţoagă bătrână târa prin norul de praf o căruţă, tot bătrână, în care se afla primarul, ajutorul său şi notarul unui sat vecin.

De-odată se iveşte un automobil în fugă nebună. Mârţoaga, din toate puterile ei începe să joace, să se sbată, dar automobilul, cu tot strânsul şoferului, loveşte şi răstoarnă »cupeul« peste cei trei reprezentanţi ai autorităţii din satul Ascoli-Piceno.

Doi motociclişti, cari veneau în urmă şi singurul domn care se găsea în automobil sar în ajutorul celor din şanţ, cari es de sub căruţă aproape nevătămaţi, rostind nişte epitete şi înjurături groase la adresa automobiliştilor şi în special a domnului din automobil.

Cei cu căruţa pornesc deadreptul la cel mai apropiat sat făcând plângere împotriva proprietarului automobilului cu pricina.

Peste un sfert de oră însă află, că domnul din automobil era regele Victor Emanuel.

De atunci se zice, că primarul, ajutorul şi notarul şi-au pierdut urma — deşi nimeni nu-i urmăreşte...

*

In curând are să se ţină la Dresda congresul esperantiştilor. Cu acest prilej D-rul Zamenhof, inventatorul nouei limbi, va da o reprezentaţie a *Iphigeniei în Taurida* de Euripide.

Tragedia antică va fi jucată în esperanto de artiştii, doritori, de ori ce neam.

*

Ceva urme ale congresului de pace dela Haga se simt pe ici pe colo. In *Germania* se întruneşte cel dintâi *congres naţional pentru pace*. De asemenea în *America* unde se dovedeşte, că sunt rezultate pipăibile în urma conferenţei dela Haga şi unde se propun şi se iau mai multe măsuri pentru propagarea şi promovarea idealului păcei universale.

Editorul unui mare ziar din New-York spune cu acest prilej, că »pressa adevărată trebuie să considere semnarea unui tratat de arbitragiu mai însemnată decât pe-o victorie navală.«

In aproape toate universităţile americane s'a întrodus studiul cestiunilor de drept internaţional.

M.

Cugetări şi maxime.

Indrăsneala are mai multe isvoare, decât raţiunea.

*

Raţiunea este aproape nefolositoare slăbiciunii.

*

Un guvern înţelept trebue să se conducă de dispoziţia prezentă a spiritelor.

*

Nu toate timpurile ne îngădue să urmăm exemplele bune şi maximele bune.

*

Umanitatea este cea dintâiu dintre virtuţi.

*

Virtutea nu poate face fericirea celor răi.

*

Inima celor tineri cunoaşte mai mult iubirea decât frumseţea.

*

Lumina este cel dintâi fruct al naşterii pentru ca să ne dovedească, că adevărul este cel mai mare bun al vieţii.

Vauvenargues.

ULTIME ŞTIRI.

Viena. 11 Iulie. Noaptea trecută s'au simţit repetate cutremure în câteva regiuni ale Austriei de răsărit şi de sud, precum şi în Italia de Nordvest şi în sudul Elveţiei. Nu sunt pagube, cutremurele au fost de scurtă durată.

Petersburg, 11 Iulie. In timp ce ştirile oficiale sosite din Teheran, vestesc mereu că liniştea a fost restabilită, ştiri particulare descriu situaţia în colori negre. Criza este încă departe de a fi aplanată şi se aşteaptă evenimente sângeroase. Zil-es-Sultan se pregăteşte cu forţe mari pentru a porni lupta contra Şahului. Din Taebris se anunţă că mare anarhie domneşte încă şi azi în acel oraş. Nu există nici un fel de autoritate la Taebris. Şahul a trimis trupe pentru restabilirea ordinei. Trupele s'au dedat la jajuri şi barbarii de nedescris. Toate magazinele sunt închise. E mare lipsă de hrană. Pe ziua de azi nu se găseşte pâne în oraş. In cursul ultimelor lupte au căzut 370 morţi şi 700 răniţi.

Constantinopol, 11 Iulie. Produc mare iritaţie în cercurile Porţii ştirile alarmante despre întinderea mişcărei tinerilor-turci în mai multe vilaete. De pretutindeni se semnalează progresele acestei mişcări. Din Castoria se anunţă că 200 soldaţi din garnizoana de acolo, sub conducerea unor ofiţeri, au atacat depozitul de arme. Toate armele au fost împărţite poporului. Răsculaţii în număr de 800 au jefuit oraşul şi apoi s'au retras în munţi.

New-York. 11 Iulie. Un mare incendiu a isbucnit în docurile companiei Cunard-linie. O corabie cu şease catarguri a luat foc. Mai multe compartimente ale docurilor, împreună cu 12 vagoane au fost distruse de incendiu. Sunt 2 morţi. Pagubele se urcă la suma de zece milioane de franci.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.